

Chin tatoeage

een zoektocht van jaren

Marchinus Hofkamp

Bij gelaatstatoeages denk je vooral aan de Maori in Nieuw Zeeland, of aan Polynesië,
Maar het kan verkeren

afb. 1a.

1b. Mand op de rug - Vol getatoeëerd gelaat.

In Rotterdam kwam ik graag in het winkeltje van Hans Smit, gelegen in de bocht van de Nieuwe Binnenweg. Het was nauwelijks een winkeltje, meer een tegen een woonpui geplaatste etalage vol met spulletjes. Zo vol, dat je ‘je kont nauwelijks kon keren’, maar dat hoefde ook niet, want met wat rekken en strekken kon je overal bij. En waar je niet bij kon, daar hielp Ruud je. Ruud was de vaste galeriehouder, want Hans, die de baas was, zag je er nauwelijks. Ruud wist veel, en dat was ook wel nodig om in het allegaartje van vaak mooie dingen die in de galerie verzameld waren zijn weg te vinden. En als Ruud het niet wist, puzzelde hij het uit met behulp van boeken, die ook nog in dat winkeltje lagen. Bij Ruud kocht ik mijn eerste Romeinse glas, en een beeldje uit Timor dat ‘uit een collectie’ kwam. Het was ook gezellig bij Ruud, een soort ontmoetingsplaats ondanks de zeer beperkte ruimte. Het was er ook een komen en gaan van mensen die even wilden rondsnuffelen of een praatje maken. Soms hing er een papiertje op de ruit geplakt “ik ben even aan de overkant”, wat betekende dat Ruud in het café daar even een kopje koffie haalde of er moest plassen, want een toilet of zelfs maar een kraan was er niet in zijn winkeltje.

Bij Ruud kocht ik in 1999 ook dit beeldje van een vrouw met een mand op haar rug (afb 1). Aan de hand op het hoofd is te zien, dat die mand ooit aan een hoofdband, waarschijnlijk van vezelmateriaal heeft gehangen, maar die band ontbrak. Zij is gekleed en draagt een soort jas. Ook opvallende cilindrische sierpluggen door de oorlellen. Het beeldje is wat gekleurd, niet met natuurlijke pigmenten, wat je zou verwachten, maar met verf. En de verf is verkleurd en verweerd, waaruit ik afleid, dat dit beeldje waarschijnlijk uit de eerste helft van de 20e eeuw stamt. Het meest opvallend aan dit beeldje is evenwel, dat haar gelaat volledig bedekt is met tatoeages (afb 1a), een effect, dat alleen in verf zo gedetailleerd is weer te geven.

Ruud wist te vertellen, dat dit beeldje afkomstig zou zijn van de Andamanen. Dit thuis nazoekend in de encyclopedie kwam ik met ‘Andamanen’, een eilandengroep ten oosten van India, ten aanzien van die tatoeages niet veel verder. En later, toen Google steeds ruimere zoekmogelijkheden kon bieden evenmin. Een gelaat zó vol tatoeages, dat deed me aan de Nieuw-Zeelandse Maori denken, maar hoewel Maori-mannen hun gelaat inderdaad volledig met tatoeages bedekt kunnen hebben, zie je bij Maori-vrouwen slechts de kin getatoeëerd (afb 2). Toch leek het mij het meest waarschijnlijk, dat ik bij Nieuw Zeeland ‘in de buurt’ zou moeten zijn, en ik zocht verder. Op verschillende eilandengroepen van de Pacific, vooral in Polynesië vond ik opvallende tatoeages (afb 3 en 4), ook in het gelaat, zoals ze voornamelijk bij mannen gebruikelijk zijn geweest. En op de Caroline eilanden was zelfs een

2. Maori vrouw met kin-tatoeage - eind 19e eeuw

3. Tatoeages uit verschillende werelddelen

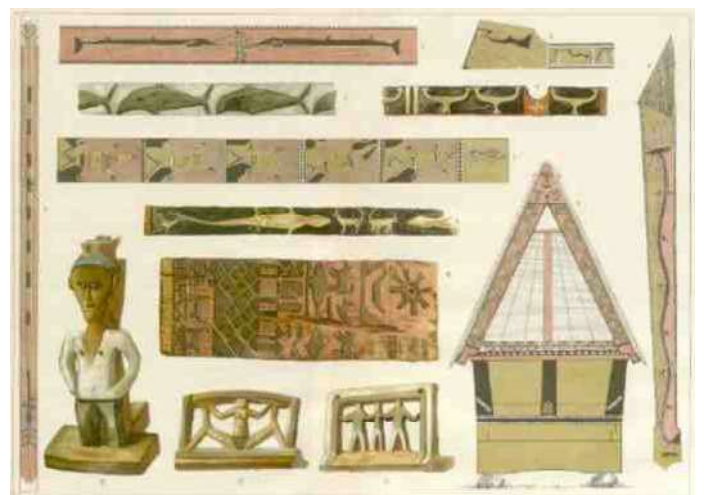
vergelijkbare mand op de rug gebruikelijk (afb 5). Maar dit tattoo-patroon, en zó uitgebreid over het hele gelaat bij vrouwen, dat vond ik niet. En daarna liep het spoor dood en werd het weer jarenlang stil rond dit beeldje.

Tot ik in 2011 in het Museum Weltkulturen in Mannheim kwam voor een bijeenkomst van de Freunde Afrikanischer Kultur. Daar hing een poster aan de

wand van vrouwen met een gezichtstatoeage die naar mijn idee wel heel erg leek op die van mijn beeldje! Stomtoevallig was juist daar een tentoonstelling geweest over de gezichtstatoeages bij Chin vrouwen in Birma. De catalogus was zowaar nog te koop [1]! Thuisgekomen ging ik vergelijken, en inderdaad, precies zo'n geometrische figuratie als op mijn beeldje (afb 6). En daarna Googlend op het Internet onder 'Chin

4. Nuku-Hiva - tatoeages op de Markiezen-eilanden

5. Caroline Eilanden - mand op de rug

6. Chin vrouw - Birma

1. 'weer Chin vrouwen onder elkaar'

7. Chin vrouw - Birma

women' (mannen hebben geen tatoos) vond ik steeds zo'n zelfde soort lijnenspel in het gelaat, met wát variatie tussen de verschillende portretten, maar bij de meesten met precies zo'n 'zonnetje' op het voorhoofd en radiaire stralentekening op de kin. En daarbij ook nog de cilindrische oorpluggen. Daarmee was de puzzel over de herkomst van dit beeldje zomaar ineens opgelost!

Nu, met de digitale zoekmachines, is zo'n puzzel een stuk gemakkelijker op te lossen dan in een papieren bibliotheek doordat je daarmee snel van 'ingang' kunt wisselen. Bij die tatoeeringen had ik te zeer Oceanië in het hoofd gehad, en de legio mogelijkheden die deze regio bood. Maar ook Azië kent dus verschillende tatoe-culturen, en niet alleen in Birma (zie bijvoorbeeld *afb 8 en 9*).

Wel bleef ik nog zitten met de vraag: waar heeft dit beeldje ooit voor gediend? In geen museum ben ik ooit een dergelijk beeldje tegengekomen. Over een authentieke functie zal dan ook weinig bekend zijn. Het meest waarschijnlijk lijkt dan ook, dat het beeldje ooit gemaakt is voor een geïnteresseerde koloniale ambtenaar of toerist, hoewel je in dit laatste geval toch wel meer van dergelijke beeldjes in omloop zou verwachten.

Waarom koopt een mens nu zo'n beeldje, dat duidelijk wat ouder is, maar totaal onbekend? Eigenlijk houd ik wel van dergelijke puzzels, als ze tenminste op te lossen zijn, en daar heb ik hierbij toch lang nog aan getwijfeld.

Juist in een winkeltje als dat van Hans Smit kon je soms zo'n niet te plaatsen excentriek beeldje tegengekomen. Hans Smit zelf bewandelde ook bijzondere wegen, en hij was het toch maar, die al die bijzondere dingen bij elkaar vond. Hij vond daarna een lief in Midden-Amerika, maar viel er van zijn paard en overleed. Het winkeltje is opgedoekt en Ruud heeft zijn heil elders moeten zoeken.

Marchinus Hofkamp

8. Vrouw van eiland Hainan in de Zuid Chinese Zee

9. Adivasi vrouw - Kutia Khond-stam in Orissa, India

10.

Chin vrouwen

11.

12.

13.

Afbeeldingen

1. Beeldje van Chin vrouw, tatoeages, h 48 cm – foto's M.Hofkamp
2. Ferrotypie van Maori vrouw, (oude fototechniek) eind 19^e eeuw – kotoff-vasiliy.livejournal.com
3. Blad uit volkenkundig boek (Leipzig) : "1. negervrouw; 2. hoofdman Hiriti - Nw Zeeland; 3. koning Tauhiaho – Nw Zeeland; 4. man vd Karoline Eilanden; 5 & 6 hand & voet van een Dajak; en 7. een Japanner" - zeno.org/Meyers
4. Honegger, Lith von - *Polynesie tattoo van Nuku-Hiva*
5. Sütterlin, L tekening - *Micronesische Schnitzwerke* - Berlijn 1922

6. *Chin vrouw met cylinder-plug in de oorlellen* - jessicamudditt.com

7. *Chin vrouw* – indulgy.com

8. *Vrouw van Hainan, eiland Zuid Chinese Zee* - travelcathay.com

9. *Adivasi vrouw - Kutia Khond-stam in Orissa, India* – Wikimedia

10. *Chin vrouw* - mickshippen.com

11, 12. en 13. *Chin vrouwen* - glorysurgery.com

Literatuur

- [1] Parkitny, Jens Uwe – *Im Porträt, Gesichts-tatauierungen der Chin-Frauen in Birma* – Staatliches Museum für Völkerkunde, 2011 Berlijn